

hermann
hesse

KLINGSOR

ARGO

hermann
hesse

KLINGSOR

Z německého originálu *Klingsors letzter Sommer* vydaného nakladatelstvím Suhrkamp Verlag přeložil Vratislav Slezák.

Obálka, grafická úprava a sazba písmem

Walbaum 10 (Storm Type Foundry) Luboš Drtina.

Korektorka Marcela Wimmerová.

Odpovědná redaktorka Alena Pokorná.

Technický redaktor Milan Dorazil.

Vydalo nakladatelství Argo, Milíčova 13, 130 00 Praha 3,

argo@argo.cz, www.argo.cz, roku 2016 jako svou 3005. publikaci.

Vytiskla tiskárna Těšínské papírny.

Samostatné vydání první.

ISBN 978-80-257-1900-8

Naše knihy distribuuje knižní velkoobchod KOSMAS

sklad: Za Halami 877, 252 62 Horoměřice

tel.: 226 519 383, fax: 226 519 387

e-mail: odbyt@kosmas.cz

www.firma.kosmas.cz

Knihy je možno pohodlně zakoupit v internetovém knihkupectví

www.kosmas.cz

Dětská duše

Často jednáme, přicházíme a odcházíme, děláme to a ono, a všechno jde zlehka, je nezatížené a jaksi nezávazné, zjevně by to všechno mohlo být i jinak. A často by zas jindy nic jinak být nemohlo, nic není nezávazné a nejde zlehka, každé naše nadechnutí je určováno mocnostmi a má v sobě tíhu osudu.

Skutky našeho života, kterým říkáme dobré a o nichž vyprávět je pro nás sundaie, jsou téměř všechny onoho prvního, „snadného“ druhu a snadno je zapomínáme. Jiné skutky, o nichž hovořit dokážeme jen s námahou, ty nezapomeneme nikdy, jsou do jisté míry víc naše než ty druhé, a jejich stíny dlouho padají na všechny dny našeho života.

Do našeho otcovského domu, který byl veliký a jasný a stál ve světlé ulici, se vstupovalo vysokým průjezdem, kde člověka ihned obklopil chlad, příšeří a vzduch nasáklý vlhkostí z kamene. Vysoký, temný prostor přijal příchozího mlčky, podlaha z červených pískovcových dlaždic mírně stoupala ke schodišti, jež začínalo v šeru až docela vzadu. Mnohem víc než tisíckrát jsem tou vysokou branou vešel a nikdy si jí a průjezdu, dlaždic a schodiště nijak nevšímal; a přece to pokaždé byl přechod do jiného světa, do „našeho“ světa. Průjezd páchl po kameni, byl temný a vysoký, vzadu vedly schody z toho tmavého chladu vzhůru ke světlu a jasné pohodě. Pokaždé tu ale nejprve byl ten průjezd a to vážné

šero: cosi z otce, cosi z důstojnosti a moci, cosi z trestu a špatného svědomí. Tisíckrát jsem tudy prošel se smíchem. Někdy jsem ale vstoupil a ihned jsem byl stísněný a zdrcený a dostal strach a spěšně jsem zamířil k těm vysvobozujícím schodům.

Když mi bylo jedenáct let, přišel jsem jednou ze školy domů, byl to den, kdy na každém rohu číhá osud a snadno se něco přihodí. V takových dnech jako by se každý nelad a narušení ve vlastní duši zrcadlily v našem okolí a znetvořovaly je. Naše srdce stísňuje nechuť a úzkost a my hledáme jejich domnělé příčiny mimo sebe, zdá se nám, že svět je špatně zařízený, a všude narážíme na odpor.

Podobně tomu bylo onoho dne. Od rána mě — kdoví odkud? možná z nočních snů — tísnil pocit špatného svědomí, přestože jsem nic zvláštního neprovedl. Otcův obličej měl ráno trpitelský a vyčítavý výraz, mléko při snídani bylo vlažné a bez chuti. Ve škole jsem se sice nedostal do nesnází, jenže všecko zas jednou mělo pachutí bezútěšnosti, mrtvolnosti a sklíčenosti a spojilo se to v pocit bezmoci a zoufalství, který jsem už znal a který nám říká, že čas je nekonečný, že zůstaneme napořád a věčně malí a bezmocní a stále v útlaku té pitomé, smradlavé školy, po léta, dlouhá léta, a vůbec celý život že je nesmyslný a odporný.

Měl jsem toho dne vztek i na svého současného kamaráda. Přátelil jsem se odnedávna s Oskarem Weberem, jeho otec byl strojevedoucí, a ani jsem dobře nevěděl, co mě k němu táhne. Před pár dny se vychloubal, že jeho otec vydělá za den sedm marek, a já jsem jen tak

nazdařbůh opáčil, že můj čtrnáct. Že mu to zaimponovalo a ani nic nenamítal, tím celá věc započala. Několik dní nato jsme s Weberem založili spolek, začali jsme společně spořit a z pokladny se později měla koupit pistole. Pistole ležela ve výkladní skříni jednoho železářství, masivní zbraň s dvěma modravými ocelovými trubkami. A Weber mi předem spočítal, že budeme muset pořádně spořit jen krátce a pak že si ji budeme moci koupit. Peníze že má vždycky, často že dostane desetník, když jde ven, a i jinak nějaké spropitné, a leckdy že se peníze najdou na ulici anebo nějaké věci s peněžní hodnotou jako podkovy, kusy olova či něco jiného, co se dá dobře prodat. Jeden desetník také ihned vložil do naší pokladny a to mě přesvědčilo a celý náš plán se mi jevil jako možný a nadějný. Když jsem onoho poledne vstoupil do našeho domovního průjezdu a v tom sklepně chladném vzduchu mi vanuly vstříc temné připomínky tisíců nepohodlných a nenáviděných věcí v uspořádání světa, zaměstnávaly se mé myšlenky Oskarem Weberem. Cítil jsem, že ho rád nemám, třebaže mi jeho dobromyslný obličej připomínající jednu pradlenu byl sympatický. Co mě k němu táhlo, nebyla jeho osoba, nýbrž cosi jiného, dalo by se říci jeho stav — bylo to cosi, co sdílel s téměř všemi kluky jeho druhu a původu: jistá drzost, s níž uměl žít, tlustá kůže vůči nebezpečí a pokořování, zdůvěrnělost s drobnými praktickými záležitostmi života, s penězi, s krámy a dílnami, zbožím a cenami, s kuchyní a prádlem a podobnými věcmi. Takoví chlapci jako Weber, které rány ve škole zjevně nebolely a kteří byli spříznění a spřáteleni s čeledíny, vozky a děvčaty

z továren, ti si stáli ve světě jinak než já a bezpečněji; byli jaksi dospělejší, věděli, kolik jejich otec vydělá za den, a bezpochyby věděli ještě i jinak mnoho věcí, kde já jsem byl nezkušený. Smáli se výrazům a vtipům, jimž jsem já nerozuměl. Vůbec se dokázali smát způsobem, který mně byl odepřen, způsobem sprostým a drsným, avšak nepopíratelně dospělým a „mužným“. Nic nepomáhalo, že jsem byl chytřejší než oni a ve škole toho věděl víc. Nic nepomáhalo, že jsem byl lépe oblečený než oni, načesaný a vymytý. Naopak, právě tyhle rozdíly jim byly na prospěch. Do světa, jak jsem si ho já šerosvitně představoval, do toho dobrodružného světa jako by takoví chlapci jako Weber mohli vstoupit zcela bez potíží, kdežto pro mne byl „svět“ převelice uzavřený a každou z jeho bran bylo třeba namáhavě dobývat nekonečně se vlekoucím přibýváním věku, vysedáváním ve škole, zkouškami a výchovou. Ovšemže ti chlapci také nacházeli na ulici podkovy, peníze a kousky olova, dostávali zapláceno za různé pochůzky, v krámech jim leccos podstrčili a vůbec se jim všeobecně vedlo.

Nejasně jsem cítil, že můj přátelský vztah k Weberovi a jeho pokladniče byla pouze divoká touha po tomto „světě“. Na Weberovi nebylo pro mě nic láskyhodného kromě toho jeho velkého tajemství, díky jemuž byl blíže dospělým než já a žil ve světě nezastřeném, obnaženějším a robustnějším než já v svých snech a tužbách. A už předem jsem tušil, že mě zklame, že se mi nepodaří mu to jeho tajemství i magický klíč k životu vyrvat.

Právě ode mne odešel a já jsem věděl, že teď jde domů, zeširoka a rozšafně, pohvizduje si v dobrém rozpoložení

a nezachmuřuje ho žádná touha, žádné předtuchy. Když se setkal se služkami a továrními dělníky a viděl ten jejich záhadný, možná nádherný, možná zločinný život, nebyla to pro něj žádná záhada a nesmírné tajemství, žádné nebezpečí, nic divokého a napínavého, nýbrž samozřejmost, věc tak známá a domácká jako pro kachnu voda. Takové to bylo. A oproti tomu já, já neustále budu stát mimo, sám a nesmělý, plný předtuch, ale bez jistoty.

Ostatně toho dne chutnal život zase jednou beznadějně mdlé, ten den měl v sobě cosi pondělního, třebaže byla sobota, bylo z něho cítit pondělí, které je třikrát delší a třikrát pustší než ostatní dny. Prokletý a odporný byl tenhle život, prolhaný a hnusný. Dospělí předstírali, že svět je dokonalý a oni sami že jsou polobozi, a my chlapi že jsme pouzí vyvrhelové, chamraď. Ach, ti učitelé —! Člověk v sobě cítil snahu a ctižádost, poctivě a náruživě jsem se pouštěl do dobrých věcí, ať to bylo učit se řeckým nepravidelným slovesům nebo dbát, abych měl čisté šaty, abych poslouchal rodiče či beze slov hrdinsky snášel všechny bolesti a příkoří — ano, stále znovu a znovu jsem s žárem a zbožností povstával, abych se oddával Bohu a stoupal vzhůru stezkou ideálu, čistoty a ušlechtilosti, abych pěstoval ctnosti, mlčky strpěl zlo a pomáhal druhým — ach, a vždy opět a opět to byl jen rozběh, jen pokus a krátký, třepotavý let! Stále znovu se již po několika dnech, ba hodinách, stávalo něco, co se udát nesmělo, něco ubohého, skličujícího a zahanbujícího. Stále znovu člověk přímo z nejurputnějších a nejšlechetnějších rozhodnutí a slibů neodvratně upadal zpět do hříchu a ničemností, do

všednosti a obyčejnosti! Proč jen jsem tak jistě a z hloubi poznával a v srdci cítil, jak jsou dobrá předsevzetí krásná a správná, když přece vždycky a neustále veškerý život (včetně dospělých) zapáchal obyčejností a všude směřoval jen k tomu, aby dal zvítězit ubohosti a nízkosti? Jak bylo možné, že se člověk na kolenou ráno v posteli či večer před rozžatými svícemi svatě zaslíboval dobru a světlu, vzýval Boha a navěky vypovídal boj každé neřesti — a potom, možná jen o několik hodin později, dokázal touž přísahu a totéž předsevzetí co nejbídněji zradit, byť jen tím, že se přidružil k nějakému svůdnému chechtotu či že popřál sluchu hloupému školáckému vtipu? Proč jen tomu tak bylo? Vedlo se jiným jinak? Byli hrdinové, Řekové a Římané, rytíři, první křesťané — byli všichni tito ostatní lidé jiní než já, lepší, dokonalejší, bez zlých pudů, vybaveni nějakým orgánem, který mně chyběl a jim zbraňoval, aby stále znovu nepadali z nebe zpět do všednosti, ze vznešenosti do nedokonalosti a bídy? Copak oni hrdinové a světci nevěděli o dědičném hříchu? Copak posvátnost a šlechtnost je možná jen u nečetných, vzácných, vyvolených? Jenže i když jsem tedy žádným vyvoleným nebyl, proč byl přesto i mně vrozený ten pud po kráse a ušlechtilosti, ta divoká, vzlykavá touha po čistotě, dobru, ctnosti? Nebyl v tom výsměch? Bylo tomu v Božím světě tak, že nějaký člověk, chlapec, měl v sobě všechna vysoká i všechna zlá puzení zároveň a musel trpět a zoufat si, jako pouhá nešťastná a podivná figurka, aby se přihlížející Bůh pobavil? Bylo tomu tak? A nebyl potom — ano,

nebyl potom celý svět ďábelský žert, hodný právě jen toho, aby jej člověk poplival?! Nebyl Bůh pak obluda, šílenec, pitomý, odporný kašpar? — Ach, zatímco jsem s příchutí buřičské rozkoše tyhle nápady promýšlel, mé úzkostné srdce už mě trestalo a celý jsem se z toho rouhání roztrásl!

Jak zřetelně před sebou vidím, po třiceti letech, znovu to schodiště s vysokými slepými okny, která vedla na blízkou sousední zeď a propouštěla jen nepatrné světlo, s jedlovými, doběla vydrhnutými schody a odpočívadly a s hladkým zábradlím z tvrdého dřeva, které jsem vyleštil tisícovým svištivým sjížděním po něm! Třebaže je dětství ode mne tolik vzdálené a vesměs mi připadá tak nepochopitelné a jako pohádka, přece jen se zcela přesně rozpomínám na všechno, co ve mně tenkrát, uprostřed štěstí, bylo již přítomno z bolesti a rozpolcenosti. Všechny ty pocity byly už tehdá v srdci dítěte tytéž, jaké zůstávaly napořád: pochyby o vlastní hodnotě, kolísání mezi sebevědomím a skleslostí, mezi idealismem dívajícím se na svět s pohrdáním a obyčejnou rozkoší smyslů — a jako tenkrát, tak jsem i později stokrát v těch rysech své povahy spatřoval hned opovrženímhodnou chorobu, hned zas vyznamenání, a občas věřím, že mě Bůh touto mučivou cestou chce dovést k obzvláštní osamělosti a hlubinnosti, a jindy zas v tom všem nevidím nic než znaky ničemné slabosti charakteru, neurózy, s jakou se namáhavě vlečou životem tisíce.

Měl-li bych z veškerých těch pocitů a jejich trýznivého rozpolcení vyvodit nějaký základní pocit a označit

jej jedním jediným názvem, nevěděl bych žádné jiné slovo než: strach. Strach to byl, strach a nejistota, co jsem pociťoval ve všech oněch chvílích narušeného dětského štěstí: strach z trestu, strach z vlastního svědomí, strach z hnutí své duše, která jsem vnímal jako zakázaná a zločinná.

I v té chvíli, o níž vyprávím, mě ten pocit strachu opět zavalil, když jsem se na schodišti, kde stále přibývalo světla, blížil k proskleným dveřím. Začalo to tísnivým pocitem v břiše, který stoupal až do krku a tam začal škrtit nebo nutil k zvracení. Zároveň s tím jsem v těch okamžicích pokaždé cítil, jako i nyní, trapnou nesmělost, nedůvěru vůči každému pozorovateli, nutkání být sám a skrýt se.

S tím zlým a prokletým pocitem, pocitem, že jsem opravdu zločinec, jsem vešel do chodby a do obývacího pokoje. Cítil jsem: ďábel dnes něco chystá, k něčemu se schyluje. Vycíťoval jsem to stejně, jako barometr vnímá změnu tlaku vzduchu, trpně, bez možnosti záchrany. Ach, už je to zas tady, ta nesmírná hrůza! Démon se plížil po domě, srdce hryzl dědičný hřích, za každou stěnou stál duch, obrovitý a neviditelný, jakýsi otec a soudce.

Nic jsem ještě nevěděl, všechno byla ještě pouhá předtucha, tušení, hlodavá tísněnost. V takových situacích bývalo nejlepší, když člověk onemocněl, vyzvracel se a ulehл do postele. Pak to mnohdy minulo bez újmy, přišla matka či sestra, dostal jsem čaj a cítil, jak mě obklopuje milující péče, a dalo se plakat nebo spát a potom se z toho zdravý a veselý probudit do světa naprosto proměněného, vykoupěného a jasného.

Matku jsem v obývacím pokoji nezastihl a v kuchyni byla jen služka. Rozhodl jsem se, že zajdu nahoru k otci, k jeho studovně vedlo úzké schodiště. I když jsem z otce také měl strach, bylo občas přece jen dobré obrátit se na něj, vždyť jsem mu dlužil tolik odprošení. U matky se dala najít útěcha jednodušeji a snáz; u otce měla ale útěcha větší hodnotu, znamenala mír se soudem svědomí, smíření a nový svazek s dobrými mocnostmi. Po zlých výstupech, vyšetřováních, doznáních a trestech jsem z otcova pokoje často vycházel dobrý a očištěný, sice potrestaný a s napomenutími, avšak plný nových předsevzetí, spojenectvím s tím mocným člověkem posílený proti nepřátelskému zlu. Rozhodl jsem se, že půjdu za otcem a řeknu mu, že mi je špatně.

A tak jsem po tom malém schodišti vedoucím k studovně vyšel nahoru. Schodiště se zvláštním pachem po tapetách a se suchým zvukem dutých, lehkých dřevěných schodů bylo ještě nekonečně víc než domovní průjezd významnou cestou a branou osudu; po těchhle schodech jsem stoupal mnohokrát a důležitě, stokrát jsem s sebou nahoru vlekl strach a muka svědomí, vzdor i prudkou zlost, a nezřídka jsem si zpět nesl vykoupení a nové bezpečí. Dole v našem bytě byla domovem matka a děti, tam bylo ovzduší bezstarostné; zde nahoře sídlily moc a duch, zde byl soud a svatyně a „otcova říše“.

Jako pokaždé jsem poněkud stísněný stiskl staromódní kliku a pootevřel dveře. Zavanula mi vstříc dobře známá vůně otcovy studovny: pach knih a inkoustu, zředěný modrým vzduchem z pootevřených oken, bílé,

čisté záclony, špetka vůně kolínské vody a na psacím stole jablko. — Místnost však byla prázdná.

Napůl s pocitem zklamání a napůl úlevy jsem vešel. Ztlumil jsem krok a kráčel jen po špičkách, jak jsme tady nahore občas museli chodit, když otec spal nebo ho bolela hlava. A sotva jsem si tu tichou chůzi uvědomil, rozbušilo se mi srdce a pocítil jsem zesíleně ten úzkostný tlak v břiše a v hrdle. Plíživě a se strachem jsem šel dál, krok a ještě jeden krůček, a už jsem nebyl nevinný návštěvník a prosebník, nýbrž vetřelec. Již vícekrát jsem se za otcovy nepřítomnosti vkradl do obou jeho pokojů, pozoroval jeho tajnou říši a prozkoumával ji a dvakrát jsem z ní i něco odcizil.

Ihned se dostavila vzpomínka na to a prostoupila mě, a vtom jsem to věděl: neštěstí je tady, něco se stane, teď dělám něco zakázaného a zlého. Ani pomyšlení uprchnout! Sice jsem takovou myšlenku měl, toužebně a vroucně jsem si myslel, teď uteču, po schodech dolů do svého pokojíku nebo na zahradu — jenomže jsem věděl, že to stejně neudělám, že to nedokážu udělat. Vroucně jsem si přál, aby se otec pohnul vedle v pokoji a vstoupil a prolomil celé to hrůzyplné zakletí, které mě ďábelsky přitahovalo a spoutávalo. Ach, kéž jen přijde! Ať jen přijde, pro mě za mě ať mě vyplísní, ale jenom ať přijde, než bude pozdě!

Zakašlal jsem, abych oznámil svou přítomnost, a když se nedostavila odpověď, zavolal jsem potichu: „Tati!“ Všechno zůstalo tiché, množství knih na stěnách mlčelo, ve větru se pohnulo jedno okenní křídlo a spěšně vrhlo na podlahu odlesk slunečního světla. Nikdo mě

nespasil a ve mně samotném nebyla už svoboda učinit něco jiného, než co chtěl démon. Pocit, že jsem zločinec, mi stáhl žaludek a špičky prstů mi ztuhly chladem, srdce se třepotalo strachem. Ještě jsem vůbec nevěděl, co udělám. Jen jsem věděl, že to bude něco špatného.

A už jsem byl u psacího stolu, vzal jsem do ruky jednu knihu a četl její anglický titul, jemuž jsem nerozuměl. Angličtinu jsem nenáviděl — tím jazykem vždycky otec mluvil s matkou, když my děti jsme neměly rozumět a také když se přeli. V jedné misce byly všelijaké drobnosti, párátka, ocelová pera, špendlíky. Vzal jsem si dvě pera a strčil je do kapsy, bůhví proč, nepotřeboval jsem je, per jsem neměl nedostatek. Udělal jsem to jen proto, abych povolil nutkání, které mě div neudusilo, nutkání, abych udělal něco zlého, sám sobě uškodil, obtížil se vinou. Listoval jsem v otcových papírech, uviděl jeden načatý dopis, četl jsem slova „nám i dětem se díky Bohu daří opravdu dobře“ a latinská písmena jeho rukopisu se na mě dívala jako jeho oči.

Pak jsem se tiše odplížil naproti do ložnice. Tam stála otcova železná postel, pod ní jeho hnědé domácí střevíce, na nočním stolku ležel kapesník. Vdechoval jsem v té chladné, světlé místnosti otcovu vůni a zřetelně přede mnou vyvstal i jeho obraz, v mém obtíženém srdci se svářily úcta a vzpoura. Krátkou chvíli jsem ho nenáviděl a vzpomínal se zavilostí a škodolibostí, jak mnohdy ve dnech, kdy ho bolela hlava, tiše ležel naznak na svém nízkém polním lůžku, natažený a velice dlouhý, přes čelo mokrý šátek, a občas zavzdychal. A tušil jsem, že i on, ten mocný člověk, nemá lehký život, že i jemu,

úctyhodnému, nejsou neznámy pochybnosti o sobě samém a tíseň. Má podivná nenávisť už vyprchala, vystřídal ji soucit a dojetí. Jenže mezitím jsem vytáhl jednu zásuvku komody. Leželo v ní narovnané prádlo a lahvička kolínské vody, kterou si oblíbil; chtěl jsem k ní přivonět, ale láhev byla ještě neotevřená a pevně zazátkovaná, opět jsem ji odložil. Vedle ní jsem našel kulatou dózičku s ústními pastilkami, chutnaly po lékořici, pár jsem si jich strčil do úst. Zmocnilo se mě jisté zklamání a vystřízlivění a zároveň jsem byl rád, že jsem toho nenašel a nevzal si víc.

Právě když už jsem s tím chtěl skončit a všeho zanechat a ještě jsem jen tak hravě povytáhl jinou zásuvku, pocítil jsem jakési ulehčení a předsevzal si, že pak ta dvě ukradená pera dám zase na jejich místo. Možná ještě bude možný návrat a lítost, náprava a vykoupení. Možná bude Boží ruka nade mnou silnější než veškeré pokušení...

Vtom jsem ještě spěšně nahlédl do škvíry sotva povytažené zásuvky. Ach, být tam tak punčochy nebo košile nebo staré noviny! Jenže v ní teď vězelo pokušení a ve vteřině se opět navrátila ta sotva uvolněná křeč a neодолатelná moc strachu, ruce se mi roztrásky a srdce tlouklo jako zběsilé. V jedné indické či jinak exotické misce spletené z lýčí jsem uvidět cosi ležet, cosi překvapivého, celý věnec bílé pocukrovaných sušených fíků!

Vzal jsem ho do ruky, byl úžasně těžký. Nato jsem dva tři fíky vytáhl, jeden si strčil do úst a několik si jich dal do kapsy. Tak tedy celý ten strach a celé dobrodružství nebyly přece jen nadarmo. Už jsem si odtud nemohl

odnést žádné vykoupení, žádnou útěchu, a tak jsem aspoň nechtěl přijít zkrátka. Z věnce jsem vytáhl ještě tři čtyři fíky, sotva byl pak méně těžký, a nato ještě několik, a když jsem měl kapsy plné a z věnce zmizela dobře víc než polovina, uspořádal jsem na trochu lep-kavém věnci zbylé fíky volněji, takže to vypadalo, že jich mnoho nechybí. Pak jsem v náhlém hrozném strachu prudce zásuvku přibouchl a pádil odtamtud, přes oba pokoje, po malém schodišti dolů a do své světničky, kde jsem se zastavil a opřel se o stojací pultík, kolena se mi podlamovala a lapal jsem po vzduchu.

Záhy nato zazněl zvonek k jídlu. S hlavou prázdnou a celý vystřízlivělý a plný hnusu jsem nacpal fíky do poličky s knihami, ukryl je za knihy a šel ke stolu. Před dveřmi do jídelny jsem si všiml, že se mi lepí ruce. Umyl jsem si je v kuchyni. V jídelně už všichni čekali u stolu. Rychle jsem pozdravil, otec pronesl modlitbu před jídlem a já jsem se sklonil nad polévku. Hlad jsem vůbec neměl, každé polknutí mě stálo námahu. A vedle mě seděly sestry, naproti rodiče, všichni jasní a veselí a čestní, jen já mezi nimi bídný zločinec, sám a nehodný, ve strachu před každým vlídným pohledem, v ústech ještě chuť fiků. Zavřel jsem nahoře dveře od ložnice? A zásuvku?

A bída byla tady. Byl bych si dal useknout ruku, jen kdyby pak moje fíky byly zas nahoře v komodě. Rozhodl jsem se, že je vyhodím, že je vezmu s sebou do školy a rozdám je. Jen ať zmizí, abych je už nikdy nemusel vidět!

„Vypadáš dneska špatně,“ pronesl otec přes stůl. Hleděl jsem do talíře a cítil jeho pohledy na své tváři. Tak,

teď to zpozoruje. Vždycky přece všechno zpozoroval, vždycky. Proč mě předtím ještě trápí? Ať mě raději hned odvede a třeba zabije.

„Schází ti něco?“ uslyšel jsem znovu jeho hlas. Zalhal jsem, řekl jsem, že mě bolí hlava.

„Musíš si po jídle na chvíli lehnout,“ řekl. „Kolik hodin máte dneska odpoledne?“

„Jenom tělocvik.“

„No, zacvičit si ti neuškodí. Ale jez přece, nuť se trochu! Ono to přejde.“

Kradmo jsem se podíval přes stůl. Matka neříkala nic, ale já jsem věděl, že se na mě dívá. Nasoukal jsem do sebe polévku, zápasil s masem a zeleninou, dvakrát jsem si nalil vody. Víc se nic nedělo. Nechávali mě na pokoji. Když na závěr otec pronesl děkovnou modlitbu „Pane, děkujeme ti za tvou laskavost, tvoje dobrodiní trvá navěky“, opět mě příkrý řez oddělil od těch jasných, posvátných, důvěryplných slov a ode všech, kdo seděli u stolu; mé sepjaté ruce byly lží a můj zbožný postoj rouháním.

Když jsem vstal, matka mě pohladila po vlasech a chvíli mi nechala ruku ležet na čele, není-li horké. Jak to všechno bylo trpké!

Ve svém pokojíku jsem pak stál před poličkou na knihy. Ráno nelhalo, všechna znamení měla pravdu. Byl z toho den neštěstí, nejhorší, jaký jsem kdy zažil. Něco horšího nedokáže žádný člověk snést. Jestli mě potká ještě něco horšího, pak si budu muset vzít život. Člověk musí mít jed, to je to nejlepší, nebo se oběsit. Vůbec je lepší být mrtvý než žít. Vždyť je všechno tak

falešné a ohavné. Stál jsem a přemýšlel a roztržitě sahal po ukrytých fíciích a jeden snědl a pak další, aniž jsem si to vůbec uvědomoval.

Padla mi do oka naše kasička, stála na polici pod knihami. Byla to bedýnka na doutníky, kterou jsem stloukl hřebíky; do víka jsem kapesním nožem vyřízl neforemnou škvíru na mince. Špatně a hrubě byla ta škvíra vyřezaná, čouhaly z ní třísky. Ani to jsem nedokázal správně udělat. Měl jsem kamarády, co takové věci dělali s úsilím a trpělivě a bezvadně, až to nakonec vypadalo přímo jako od truhláře. Jenomže já jsem vždycky jen hudlařil, měl jsem nakvap a nic jsem čistě nedokončil. Takové to bylo s mými výrobky ze dřeva, takové i s mým rukopisem a mými výkresy, takové to bylo s mou sbírkou motýlů a se vším. Nebyl jsem k ničemu. A teď jsem tu stál a zase jsem kradl, hůř než kdy jindy. I ta pera jsem ještě měl v kapse. Nač? Proč jsem je vzal — musel vzít? Proč člověk musí to, co vůbec nechce?

V krabici na doutníky chřestila jediná mince, desetník od Oskara Webera. Žádná další už nepřibyla. I tenhle příběh s pokladničkou byl jeden takový můj podnik! Nic k ničemu nebylo, cokoli jsem začal, všechno se hatilo a zůstalo vězet v počátcích! Tu nesmyslnou pokladničku aby čert vzal! Už jsem o ní nechtěl nic vědět.

Doba mezi obědem a začátkem školy se o takových dnech jako dnes dala pokaždé přežít jen nepříjemně a obtížně. Za dobrých dní, pokojných, rozumných, roztomilých dní to byla doba krásná a vítaná; buď jsem si pak četl ve svém pokoji v nějaké knížce o indiánech, anebo jsem hned po jídle zas odběhl na školní plácek,

kde se vždycky našlo pár podnikavých kamarádů, a tam jsme si hráli, křičeli a honili se a uřítily, až nás zaznění zvonku zavolalo zpět do „skutečnosti“, na kterou jsme dočista zapomněli. Jenže ve dnech, jako byl ten dnešní — s kým si hrát a jak ohlušit ty dábly v hrudi? Viděl jsem, jak to přichází — dnes ještě ne, ale jindy, možná brzo. A pak můj osud propukne nadobro. Vždyť už chybělo jen docela málo, jen nepatrně, mizivě víc strachu a bolesti a bezradnosti, a pak to přeteče, pak to musí vzít hrůzný konec. Jednoho dne, právě takového jako dnes, se dočista potopím do zla, ze vzdoru a v zlosti a kvůli té nesmyslné nesnesitelnosti tohoto života udělám něco děsivého a rozhodujícího, něco děsivého, ale osvobozujícího, co tomu strachu a trýzni udělá konec, navždycky. Nebylo jisté, co to bude; ale fantazie a předběžné nutkové představy o tom mi už kolikrát zmateně proběhly hlavou, představy o zločinech, jimiž se pomstím světu a zároveň vydám sám sebe napospas a zničím se. Někdy mě napadalo, že zapálím náš dům: ukrutné plameny šlehaly jako křídly noci, domy a ulice zachvátil požár, celé město obrovitě plálo proti černému nebi. Anebo jindy byla v mých snech zločinem pomsta na otci, vražda a příšerné zabití. Já se pak ale budu chovat jako ten zločinec, jediný, pravý zločinec, kterého jsem jednou viděl, když ho vedli ulicemi našeho města. Byl to lupič, chytili ho a vedli na okresní soud, na rukou měl pouta, na hlavě šikmo naraženou buřinku, před ním i za ním šel četník. Ten člověk, hnaný ulicemi za obrovského srocení zvědavců, za tisícícerého proklínání, jízlivých vtipů a křiku zlolajných přání,

ten člověk nebyl v ničem podobný ubohým, plachým darebům, které bylo občas možné vidět, jak přecházejí ulici v doprovodu strážníka, to byli ponejvíc jen chudáci tovaryši, co šli po žebrotě. Ne, tohle nebyl žádný tovaryš a také nevypadal zbrkle, plaše a plačtivě a ani se neuchyloval, jak jsem to už také viděl, k rozpačité přihlouplému úšklebku — tenhleten byl opravdový zločinec a svůj trochu pomačkaný klobouk nesl na vzpurné a nepoddajné lebce směle, byl bledý a usmíval se tiše a pohrdavě, a dav, který mu spílal a plival na něj, byl vedle něho hotová holota a pakáž. I já sám jsem tenkrát křičel s ostatními: „Už ho mají, toho patří pověsit!“; ale pak jsem si všiml, jak kráčí vzpřímeně a hrdě, jak spoutané ruce drží před sebou a jak na nepoddajné, zlé hlavě směle nese tu buřinku jako nějakou fantastickou korunu — a jak se usmívá! —, a zmlkl jsem. Tak jako tenhle zločinec se budu usmívat i já a držet hlavu zpříma, až mě povedou na soud a na popraviště, a až se početný dav bude kolem mě tísnit a výsměšně na mě pokřikovat — neřeknu ani ano, ani ne, budu prostě mlčet a pohrdat.

A až budu popravený a mrtvý a přijdu v nebi před věčného Soudce, vůbec se nebudu chtít sklonit a podvolit. Ó ne, i kdyby kolem něho stály všechny zástupy andělů a zářila z něho veškerá svatost a důstojnost! Ať si mě prokleje, ať mě nechá vařit ve smůle! Já se nemíním omlouvat, pokořovat, nepoprosím ho za odpuštění, ničeho nebudu litovat! Když se mě zeptá: „Udělals tohle a tohle?“, pak zvolám: „Ovšemže jsem to udělal, a budu-li moci, udělám to zas a zas. Zabíjel jsem, domy jsem

zapaloval, protože mě to bavilo a protože jsem se ti chtěl vysmát a dopálit tě. Ano, já tě totiž nenávidím, plivu ti před nohy, Bože. Ty jsi mě mučil a utiskoval, tys vydal zákony, které nikdo nedokáže dodržet, tys navedl dospělé, aby nám chlapcům zaneřádili život.“

Když se mi povedlo si to naprosto zřetelně představit a pevně uvěřit, že se mi podaří přesně takhle jednat a mluvit, pak se mě na krátké chvíle zmocnilo temné blaho. Ihned však se vrátily pochybnosti. Nebudu slabý, nedám se zastrašit, nepovolím přece jenom? Anebo, i když udělám všechno podle své vzpurné vůle — nenajde Bůh východisko, nějakou převahu, nějaký podfuk, jak se to nakonec dospělým a mocným pokaždé povede, že vytáhnou nějaký trumf, aby posléze člověka přece jen zahanbili, nebrali ho tak docela vážně a s prokletou maskou blahovlnosti ho pokořili? Ach, ovšemže to tak skončí.

Mé fantazie se přechylovaly jednou tam, podruhé onam, hned jsem vítězil já, hned zase Bůh, vynášely mě jako nepoddajného zločince a opět zlehčovaly v dítě a slabocha.

Stál jsem u okna a díval se dolů na zadní dvůr sousedního domu, kde se o zeď opíraly tyče lešení a v nepatrné zahrádce se zelenalo pár záhonů se zeleninou. Náhle jsem v tom odpoledním poklidu zaslechl do svých vizí pevné a střízlivé údery zvonu, jeden jasný, přísný úder hodin, a ještě jeden. Byly dvě hodiny a já jsem se z úzkostných snů s hrůzou octl zpět ve skutečnosti. Právě začínala naše hodina tělocviku, a i kdybych se byl vznesl na kouzelných křídlech a vřítíl se do tělocvičny, stejně

bych už přišel pozdě. Znovu smůla! Zítra mě vyvolají, vynadají mi a dostanu trest. Raději tam už ani nepůjdu, už se stejně nedá nic napravit. Možná s velice dobrou, velmi vybranou a věrohodnou omluvou — ale v takovéhle chvíli by mě žádná nenapadla, třebaže ze mě naši učitelé vychovali skvělého lháře; nebyl jsem nyní schopen lhát, vymýšlet si, konstruovat. Lepší bylo tu hodinu úplně zanedbat. Co na tom, jestli teď k tomu velkému neštěstí přibude ještě jedno malé!

Údery hodin mě však probudily a ochromily hru mé fantazie. Náhle jsem byl velmi zesláblý, můj pokojík na mě hleděl víc než skutečně, pult, obrazy, postel, police s knihami, všechno nabitě strohou skutečností, samé volání ze světa, v němž se musí žít a ze kterého se pro mě dnes opět jednou stal takový nepřítel a takové nebezpečí. Jak to? Nezmeškal jsem tělocvik? A nekradl jsem, bídně nekradl, a neleží ty prokleté fíky na polici s knihami, pokud už nejsou snědené? Co mi teď je po nějakém zločinci, po Pánubohu a Posledním soudu! To všechno přijde, až pro to nadejde čas — ale teď, teď v téhle chvíli je to daleko, pryč a pitomina, nic víc. Kradl jsem a každým okamžikem mohl ten zločin být odhalen. Možná už to došlo tak daleko, možná otec nahoře už vytáhl tu zásuvku a stojí před tím mým podlým činem uražený a rozhněvaný a přemítá, jak se mnou naložit. Ach, možná je už na cestě dolů za mnou, a jestli hned neuteču, budu už v příští minutě mít před sebou jeho vážný obličej s brýlemi. Vždyť bude ovšem ihned vědět, že zloděj jsem já. V našem domě žádní zločinci kromě mne nejsou, mé sestry něco takového nikdy neudělaly,

bůhví proč. Ale proč otec tam v té komodě potřebuje ukrývat věnce fíků?

A už jsem vyběhl ze své komůrky a zadními domovními dveřmi a přes zahradu jsem se vytratil. Zahrady a louky ležely v jasném slunci, přes cestu poletovali žlutásci. Všecko teď vypadalo zle a výhrůžně, mnohem hůř než ráno. Ach, tohle jsem už znal, a přesto mi připadalo, že jsem to nikdy nevnímal tak trýznivě: jak všecko na mě hledělo s úplnou samozřejmostí a klidným svědomím, město a kostelní věž, louky a cesta, kvetoucí tráva a motýli, a jak všechno to hezké a veselé, na co jsem se jindy díval s radostí, bylo teď tak cizí a začarované! Znal jsem to, věděl jsem, jak chutná, když člověk běží se strachem ve svědomí známou končinou! Teď si přes louku mohl poletovat ten nejvzácnější motýl a posadit se mi k nohám — nic to neznamenal, netěšilo mě to, nevzrušovalo, neutěšovalo. Ta nejnádhernější třešeň mi teď mohla nabízet svou nejplnější větev — bylo to bez ceny, nebylo v tom žádné štěstí. Nezbyvalo nic než prchat, před otcem, před trestem, před sebou samým, před svědomím, prchat a nespočinout, dokud neúprosně a nevyhnutelně přece jen nepřijde to, co přijít musí.

Běžel jsem a nezastavoval jsem se, vysoko nahoru až k lesu, a od Dubového vrchu dolů k Dvorskému mlýnu, přes lávku a na druhém břehu zase do vrchu a vzhůru do lesů. Tady jsme měli svůj poslední indiánský tábor. Tady loni, když byl otec na cestách, slavila matka s námi dětmi Velikonoce a v lese pro nás v mechu poschovávala vajíčka. Tady jsem kdysi s bratranci o prázdninách vystavěl hrad, ještě tu půlka stála. Všude zbytky někdejšíka,

všude zrcadla, z nichž se na mě díval někdo jiný, než kým jsem byl dnes! Býval jsem to všechno já? Tak veselý, tak spokojený, tak vděčný, tak kamarádský, tak něžný k matce, tak beze strachu, tak nepochopitelně šťastný? Byl jsem to já? A jak se ze mne mohl stát ten, kým jsem byl nyní, tak jiný, tak docela jiný, tak zlý, tak plný strachu, tak zničený? Všechno ještě bylo jako vždycky, les i řeka, kapradí i květiny, hrad i mraveniště, a přece všechno jakoby otrávené a zpustošené. Copak není cesty zpátky, tam, kde je štěstí a nevinnost? Nemůže to už nikdy být takové, jaké to bylo? Budu se kdy znovu tak smát, tak si hrát se sestrami, tak hledat velikonoční vajíčka?

Běžel jsem a běžel, na čele pot, a za mnou běžela má vina a s ní jako pronásledovatel, veliký a příšerný, otcův stín.

Kolem mě mýjela stromořadí, ustupovaly kraje lesa. Na jedné výšině jsem se zastavil, stranou od cesty, vrhl se do trávy, srdce mi bušilo, asi od toho běhu do kopce, snad se to brzy uklidní. Dole jsem viděl město a řeku, viděl tělocvičnu, kde teď končí hodina, a kluci se rozbíhají, viděl jsem dlouhou střechu otcovského domu. Tam je otcova ložnice a zásuvka, v níž chybí fíky. Tam je můj pokojík. Tam mne, až se vrátím, stihne soud. — Co ale když se nevrátím?

Věděl jsem, že se vrátím. Vždycky jsem se vrátil, po každé. Vždycky to tak skončilo. Prchnout se nedalo, nedalo se utéct do Afriky či do Berlína. Byl jsem malý, neměl jsem peníze, nikdo mi nepomůže. Ano, kdyby se všechny děti spolčily a vzájemně si pomáhaly! Je jich tolik, je víc dětí než rodičů. Ale ne všechny děti jsou zloději

a zločinci. Málo jich je jako já. Jsem možná jediný. Ne, to ne, věděl jsem, že takové věci jako mně se přiházejí častěji — jeden můj strýc jako dítě taky kradl a leccos natropil, to jsem kdysi jednou odposlechl, potají z rozhovoru rodičů, potají, jako se muselo odposlechnout všechno, co je zajímavé. Jenže to všechno mi nepomůže, a i kdyby tu byl sám ten strýc, ani on by mi nepomohl! Ten už je dávno velký a dospělý, je pastorem, a držel by s dospělými a mě by nechal na holičkách. Všichni jsou takoví. Jsou k nám dětem všichni jaksi falešní a prolhaní, hrají nějakou úlohu, tváří se jinak, než jací jsou. Matka možná ne, nebo míň.

A co kdybych se teď už nevrátil? Vždyť se mohlo něco stát, mohl jsem si zlomit vaz nebo se utopit nebo se dostat pod vlak. Pak by všechno vypadalo jinak. Přinesli by mě domů a všichni by byli zticha a vyděšení a plakali by, a všem by mne bylo líto, a o fíciích by se už nemluvilo.

Velmi dobře jsem věděl, že si člověk může sám vzít život. Myslel jsem si také, že to nejspíš někdy udělám, později, až bude jednou docela zle. Dobré by bylo onemocnět, ale ne jenom nějaký kašel, ale dočista na smrt, jako tenkrát, když jsem měl spálu.

Zatím už bylo dávno po hodině tělocviku a také už minula doba, kdy mě doma čekali ke svačině. Možná mě teď volají a hledají, v mém pokoji, na zahradě, na dvoře a na půdě. Jestli ale otec už objevil krádež, nehledají mě, ví, oč jde.

Nebylo možné, abych ještě zůstal ležet. Osud na mě nezapomněl, byl mi v patách. Znovu jsem se dal do běhu. V parku jsem minul lavičku, i s ní byla spojená

jedna vzpomínka, dříve tak krásná a milá, a teď pálila jako oheň. Otec mi kdysi daroval kapesní nůž, šli jsme se projít, veselí a spolu zadobře, a on se na tu lavičku posadil a já jsem si zatím v křoví chtěl uříznout dlouhý lískový prut. A v tom zápalu jsem nový nůž zlomil, střenku těsně u jílce, a vrátil jsem se celý vyděšený, nejdřív jsem to chtěl zatajit, ale otec se hned na nůž zeptal. Byl jsem hrozně nešťastný, kvůli noži a proto, že jsem čekal vyhubování. Jenže otec se jen usmál, zlehka se dotkl mého ramene a řekl: „No to je škoda, chudáčku!“ Jak jsem ho v té chvíli měl rád, jak jsem ho v nitru odprošoval! A teď, když jsem myslel na to, jak se tenkrát otec tvářil, na jeho hlas, na jeho soucit — co jen to jsem za ohavu, že jsem takového otce tak často zarmucoval, obelhával a dneska okradl!

Když jsem se znovu dostal do města, u horního mostu a daleko od našeho domu, začalo se už smrákat. Z jednoho krámu, za jehož prosklenými dveřmi se už svítilo, vyběhl chlapec, najednou se zastavil a zavolal mě jménem. Byl to Oskar Weber. Nikdo mi nemohl být méně vhod. Nicméně jsem se od něj dověděl, že si učitel nevšiml, že při tělocviku chybím. A kde jsem tedy byl?

„Ale nikde,“ řekl jsem, „nebylo mi nějak dobře.“

Mlčel jsem a choval se odmítavě, a po chvíli, která mi připadala odporně dlouhá, si Oskar všiml, že mi je na obtíž. A rozzlobilo ho to.

„Nech mě na pokoji,“ řekl jsem chladně, „já dokážu jít domů sám.“

„Tak?“ zvolal. „Já zrovna tak můžu jít domů sám, ty pitomče! Nejsm žádný tvůj pes, abys věděl. Ale dřív bych

se rád dověděl, jak to teď vlastně vypadá s naší pokladničkou! Já jsem do ní dal desetník, a ty nic.“

„Ten svůj desetník si můžeš zase vzít, ještě dnes, když o něj máš strach. Abych tě už nikdy nemusel vidět. Já, a brát si něco od tebe!“

„Onehdy sis ho vzal rád,“ prohlásil výsměšně, ale tak, aby nechal pootevřenou škvíru k usmíření.

Jenže já jsem se rozpálil a rozlítl, veškerý strach, který se ve mně nakupil, a bezradnost propukly v prudký vztek. Weber mi nebude nic říkat! Vůči němu jsem byl v právu, vůči němu jsem měl svědomí dobré. A potřeboval jsem někoho, vůči komu mohu mít dobrý pocit, vůči komu mohu být hrdý a v právu. Všechen nelad a všechno temné ve mně se divoce slilo do tohoto východiska. Udělal jsem to, čemu jsem se jinak pečlivě vyhýbal, nafoukl jsem se jako panský synáček, naznačil jsem, že to pro mě nebude žádná ztráta, když se vzdám přátelství s klukem z ulice. Řekl jsem mu, že pro něj je teď se zobáním jahod na naší zahradě a s hraním s mými hračkami konec. Cítil jsem, jak ve mně stoupá žár a jak ožívám: mám nepřítele, protivníka, někoho, kdo je vinen, na koho se mohu vrhnout. Všechny životní pudy se sloučily v ten spásný, vítaný, osvobozující vztek, v zuřivou radost z nepřítele, který tentokrát nesídlil ve mně, ale stál přede mnou, zíral na mě vyděšenýma a pak zlýma očima, jehož hlas jsem slyšel, jehož výčitkami jsem mohl pohrdat a jehož nadávky jsem dokázal přetrumfnout.

Ve stále sílící hádce, těsně vedle sebe, jsme se loudali smrákající se uličkou dolů; tu a tam se na nás někdo

podíval z domovních dveří. A všechen vztek a pohrdání, co jsem cítil sám k sobě, se obracely na nešťastníka Webera. Když začal vyhrožovat, že mě udá tělocvikáři, byla to pro mě rozkoš: byl v nepravu, byl sprostý, tím mě posílil.

Když jsme se poblíž Řeznické uličky pustili do rvačky, ihned se pár lidí zastavilo a přihlíželo naší bitce. Tloukli jsem se vzájemně do břicha a do obličeje a kopali se botami. Já jsem teď na okamžik na všecko zapomněl, byl jsem v právu, nebyl jsem zločinec, opojení bojem bylo tak oblažující, a třebaže byl Weber silnější, já jsem byl hbitější, chytřejší, rychlejší, ohnivější. Rozpálili jsme se a zuřivě se mlátili. Když mi zoufalým hmatem roztrhl límec od košile, ucítil jsem přímo horoucně, jak mi po rozžhavené kůži běží proud studeného vzduchu.

A při tom bití, cloumání a kopání, potýkání a škrcení jsme se nepřestávali dál napadat slovy, jeden druhého urážet a ničit, slovy, která byla čím dál plamennější, bláznivější a zlovolnější, stále básničtější a fantastičtější. I v tom jsem ho předčil, byl jsem víc zlý, básnivější, nápaditější. Řekl-li on pse, já na to prašivý pse. Vykřikl-li mrcho, vykřikl jsem satane. Oba jsme krváceli, ale nic necítili, naše slova přitom skládala zlovolné kletby a přání, navzájem jsme se posílali na šibenici, přáli jsme si mít nože, abychom je druhému mohli vrazit mezi žebra a vrtat se jimi v nich, nadávky stíhaly protivníkově jméno, původ i otce.

Bylo to poprvé a jedinkrát, co jsem takový zápas vybojoval v naprostém bitevním opojení až do konce, se všemi ranami, všemi krutostmi, všemi nadávkami. Dříve jsem

často přihlížel a s rozkoší, která naháněla hrůzu, poslouchal ty vulgární, pradávne kletby a hanobení; nyní jsem je vykřikoval sám, jako bych jim byl od malička uvyklý a cvičený v jejich užívání. Z očí se mi řinuly slzy a přes ústa krev. Svět byl ale nádherný, měl smysl, bylo dobré žít, dobré rozdávat rány, dobré krvácet a zraňovat do krve.

Nikdy se mi nepodařilo si ve vzpomínce znovu vybatvit konec té bitky. V jednu chvíli prostě bylo po všem, najednou jsem stál v té tiché tmě sám, rozeznal rohy ulic a stavení, byl jsem poblíž našeho domu. Opojení se pozvolna vytrácelo, pozvolna dohasínalo šumění křídel a hřmění a před mé smysly se po kouscích prodírala skutečnost, zprvu pouze před oči. Tady je kašna. Most. Krev na ruce, roztrhané šaty, zmuchlané punčochy, bolest v koleni, také v oku, už nemám čepici — vše se vyjevovalo postupně, stávalo se skutečností a promlouvalo ke mně. Najednou jsem byl do hloubi unavený, ucítil jsem, jak se mi třesou kolena a paže, a zašátral jsem po domovní zdi.

A byl tu náš dům. Bohudíky! Již jsem nic ze světa nevěděl, než že tady je útočiště, mír, světlo, bezpečí. S úlevou jsem se opřel do vysokých vrat.

Vtom mě s vůní kamene a vlhkého chladu náhle zalila vzpomínka. Bože! Zavanulo to přísnoští, zákonem, odpovědností, otcem a Bohem. Kradl jsem. Nejsem zraněný hrdina, co se vrací domů z boje. Nejsem ubohé dítě, co se uchyluje domů a matka mu soucitně ustýlá v teple. Jsem zloděj, jsem zločinec. Tam nahoře není pro mě útočiště, postel a spánek, jídlo a péče, ani útěcha a zapomnění. Čeká na mě vina a soud.